

Міжнародне право

УДК 341.322.5: 343.3/.7

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.15055964>

Вплив рішень Міжнародного кримінального суду на розвиток правової системи держав під час збройних конфліктів

Кундеус Владислав Геннадійович,

кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри кримінального права та кримінології, навчально-науковий інститут № 5, Харківський національний університет внутрішніх справ, Харків, Україна,
<https://orcid.org/0000-0002-2430-5437>

Наумова Анна Олександрівна,

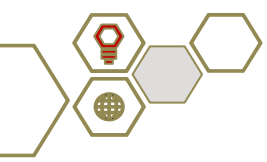
кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінального права та кримінології, навчально-науковий інститут № 5, Харківський національний університет внутрішніх справ, Харків, Україна,
<https://orcid.org/0000-0002-4273-8068>

Татаркіна Юлія Ігорівна,

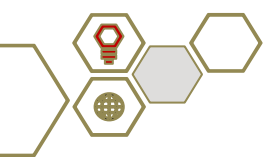
кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінального права та кримінології, Харківський національний університет внутрішніх справ, Харків, Україна, <https://orcid.org/0000-0002-5975-7636>

Прийнято: 07.03.2025 | Опубліковано: 20.03.2025

Анотація. Стаття присвячена дослідженню впливу рішень Міжнародного кримінального суду на розвиток правових систем держав у період збройних конфліктів. Проаналізовано ключові механізми реалізації юрисдикції Міжнародного кримінального суду, зокрема процеси притягнення до

відповідальності за воєнні злочини, злочини проти людяності та геноцид. Окрему увагу приділено впливу таких рішень на національні правові системи, зокрема їхній імплементації у внутрішнє законодавство держав та зміцненню верховенства права в постконфліктних суспільствах. **Метою** наукової роботи є встановлення ролі та значення рішень Міжнародного кримінального суду у формуванні та вдосконаленні національних правових систем під час збройних конфліктів, а також аналіз їхнього впливу на забезпечення справедливості, дотримання прав людини та боротьбу з безкарністю. **Методи.** Для досягнення визначеної мети застосовано комплекс теоретичних та емпіричних методів. Зокрема, порівняльно-правовий метод використано під час виконання всіх завдань дослідження, а аналітичний та методи групування й класифікації були залучені для визначення правових основ діяльності та компетенції Міжнародного кримінального суду в контексті притягнення осіб до кримінальної відповідальності за вчинення воєнних злочинів. **Результати.** Здійснено всебічний розгляд міжнародних механізмів судового захисту прав жертв війни, які діють у межах міжнародного гуманітарного права та міжнародного кримінального правосуддя. Окрему увагу приділено історичному розвитку гуманітарного права, включно з впливом Гаазьких і Женевських конвенцій, а також сучасних міжнародних нормативно-правових актів, що регламентують питання судового переслідування воєнних злочинів і забезпечення прав постраждалих. Також окреслено основні виклики, що ускладнюють реалізацію міжнародного судового захисту, серед яких юрисдикційні обмеження, політичні чинники та проблеми імплементації міжнародних норм у національне законодавство. Запропоновано шляхи поліпшення судових процедур та перспективи зміцнення механізмів захисту прав потерпілих через адаптацію міжнародного гуманітарного права до сучасних викликів. **Висновок.** Рішення Міжнародного кримінального суду впливають на розвиток правової системи держав під час збройних конфліктів у кількох важливих напрямках: гармонізація національного законодавства з міжнародними стандартами; встановлення та

посилення відповідальності за воєнні злочини; стимулювання судової реформи; ефективний захист прав потерпілих; запобігання новим воєнним злочинам.

Ключові слова: міжнародне гуманітарне право, судовий захист, воєнні злочини, правосуддя, права людини, збройні конфлікти.

The impact of International Criminal Court decisions on the development of national legal systems during armed conflicts

Vladyslav Kundeus,

Candidate of Legal Sciences, Associate Professor at the Criminal Law,
Criminal Law and Criminology Department, Educational and Scientific Institute № 5,
Kharkiv National University of Internal Affairs,
Kharkiv, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0002-2430-5437>

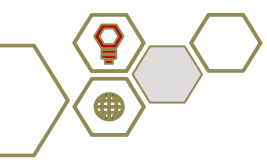
Anna Naumova,

Candidate of Legal Sciences, Associate Professor at the Criminal Law,
Criminal Law and Criminology Department, Educational and Scientific Institute № 5,
Kharkiv National University of Internal Affairs, Kharkiv, Ukraine,
<https://orcid.org/0000-0002-4273-8068>

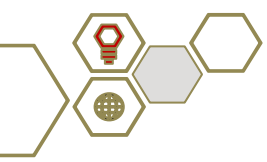
Yuliia Tatarkina,

Candidate of Legal Sciences, Associate Professor, Department of Criminal
Law and Criminology, Kharkiv National University of Internal Affairs, Kharkiv,
Ukraine, <https://orcid.org/0000-0002-5975-7636>

Abstract. This article explores the impact of International Criminal Court decisions on the development of national legal systems during armed conflicts. It analyzes the key mechanisms of International Criminal Court jurisdiction implementation, particularly the processes of holding individuals accountable for war

crimes, crimes against humanity, and genocide. Special attention is given to the influence of these decisions on national legal frameworks, including their incorporation into domestic legislation and the strengthening of the rule of law in post-conflict societies. The study concludes with an assessment of the effectiveness of international criminal justice in the context of national legal reforms and its role in ensuring global justice. **Purpose.** The objective of this research is to determine the role and significance of International Criminal Court decisions in shaping and improving national legal systems during armed conflicts, as well as to analyze their impact on ensuring justice, protecting human rights, and combating impunity. **Methods.** To achieve this objective, a comprehensive set of theoretical and empirical research methods was employed. The comparative legal method was applied across all research tasks, while grouping, classification, and analytical methods were used to examine the legal foundations of the International Criminal Court's activities and its competence in holding individuals criminally responsible for committing war crimes. **Results.** The article presents an in-depth examination of international judicial mechanisms aimed at safeguarding the rights of war victims within the scope of international humanitarian law and international criminal justice. It explores the historical evolution of humanitarian law, emphasizing the impact of the Hague and Geneva Conventions, along with modern international legal frameworks that regulate the prosecution of war crimes and the protection of victims' rights. The study highlights major obstacles in enforcing international judicial protection, such as jurisdictional restrictions, political challenges, and deficiencies in integrating international norms into national legal frameworks. It suggests potential improvements to judicial procedures and explores future directions for strengthening victim protection by adapting international humanitarian law to present-day challenges. **Conclusions.** The decisions of the International Criminal Court influence the development of the legal system of states during armed conflicts in several important areas: harmonization of national legislation with international standards; establishment and strengthening of accountability for war crimes;

stimulation of judicial reform; effective protection of the rights of victims; prevention of new war crimes.

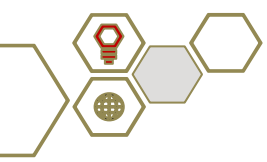
Keywords: international humanitarian law, judicial protection, war crimes, justice, human rights, armed conflicts.

Постановка проблеми. Збройні конфлікти супроводжуються масштабними порушеннями міжнародного гуманітарного права, включаючи воєнні злочини, злочини проти людяності та геноцид. В умовах, коли національні правові системи часто неспроможні забезпечити належне правосуддя, ключову роль у протидії таким порушенням відіграє Міжнародний кримінальний суд (далі – МКС). Його рішення спрямовані не лише на притягнення винних до відповідальності, а й на зміцнення міжнародного правопорядку та розвиток правових систем окремих держав.

Однак, попри значний потенціал МКС у регулюванні міжнародних конфліктів, залишається ряд невирішених питань:

- наскільки ефективно держави виконують рішення МКС, особливо ті, що не визнають його юрисдикцію або перебувають у стані конфлікту;
- чи сприяють рішення МКС зміцненню верховенства права та реформуванню національного законодавства, чи, навпаки, створюють правові та політичні суперечності;
- який реальний вплив рішень МКС на механізми перехідного правосуддя та процеси мирного врегулювання конфліктів.

Ці питання є актуальними, оскільки ефективність міжнародного кримінального правосуддя безпосередньо пов'язана з розвитком правових систем держав, що постраждали від збройних конфліктів. Відповіді на них дадуть змогу оцінити реальний внесок МКС у встановлення справедливості та виробити рекомендації щодо вдосконалення механізмів міжнародного правосуддя в кризових ситуаціях.

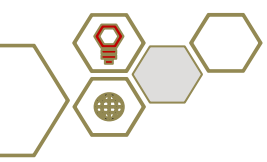
Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема класифікації міжнародних збройних конфліктів у контексті практики міжнародних судових установ залишається недостатньо вивченою як у міжнародному праві, так і в українській юридичній науці. Вона була предметом дослідження багатьох науковців, однак її розглядали в різному обсязі та з різних аспектів.

Значний внесок у розвиток міжнародного кримінального права зробив П. Є. Казанський, який аналізував питання підсудності міжнародних правопорушень, можливості створення спеціальних міжнародних судів, а також механізми визнання вироків іноземних судів та міжнародного співробітництва у сфері правосуддя [1, с. 119].

Французький професор Г. Доннедьє де Вабр запропонував дворівневу систему класифікації міжнародних злочинів, поділивши їх на злочини проти миру, воєнні злочини, злочини проти людяності та злочини, передбачені двосторонніми та багатосторонніми конвенціями [2]. Водночас румунський дослідник В. Пелла рекомендував інший підхід до класифікації, розподіляючи злочини проти людяності залежно від суб'єкта вчинення – на злочини, скоєні державами, та злочини, скоєні фізичними особами [3, с. 421]. Професор М. Ш. Бассіоні у своїй статті вбачає спробу розширити відповідальність за межі цивільної відповідальності (нагадаємо, що більшість вітчизняних авторів вважають, що така відповідальність є міжнародно-правовою, а не цивільною) аж до кримінальної [4, с. 64].

В. В. Гутник провів комплексний аналіз історичного розвитку міжнародного гуманітарного права, розкрив його структуру та взаємозв'язок з іншими галузями міжнародного права, а також дослідив процес криміналізації воєнних злочинів [5, с. 34]. У роботах Н. А. Зелінської було розвинено концепцію міжнародного кримінального права та міжнародної кримінології [6, с. 8].

Дослідниця О. О. Сурілова запропонувала включити екоцид до переліку основних міжнародних злочинів нарівні з геноцидом, агресією, злочинами проти

людяності та воєнними злочинами, а також розробила механізми відшкодування збитків, спричинених екоцидом [7, с. 390]. Актуальні питання фрагментації міжнародного права у своїх публікаціях висвітлює М. М. Гнатовський [8].

С. Р. Сулейманова вважає, що переговори – взаємодія або комунікація між двома або кількома особами з наміром змінити поведінку іншої особи належать до альтернативних форм розв’язання спорів [9].

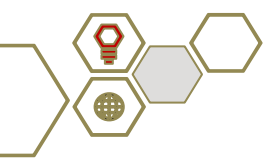
З огляду на виклики сучасного міжнародного правопорядку, дослідження питань кримінальної відповідальності за воєнні злочини потребує системного підходу, що охоплює міжнародне, кримінальне, кримінально- процесуальне та військово-кримінальне право. Такий підхід має сприяти розробленню науково обґрунтованої концепції вдосконалення норм щодо відповідальності за воєнні злочини, а також оптимізації правових механізмів їхньої реалізації.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Стаття присвячена вирішенню науково-прикладної проблеми, яка полягає у з’ясуванні впливу рішень МКС на розвиток правових систем держав у період збройних конфліктів у сучасному міжнародному кримінальному праві.

Теперішня система міжнародного правосуддя передбачає як національні, так і міжнародні механізми притягнення до відповідальності за воєнні злочини. У цьому контексті ключову роль відіграють такі установи, як МКС, спеціальні міжнародні трибунали та Європейський суд з прав людини (ЄСПЛ). Зокрема, їхня діяльність спрямована як на притягнення до відповідальності осіб, винних у порушеннях гуманітарного права, так і на забезпечення потерпілим особам права на компенсацію та справедливий судовий розгляд.

Попри значний вплив рішень МКС на розвиток правових систем різних держав, низка проблем залишається невирішеною та потребує подальшого наукового аналізу й удосконалення.

Відкритим є питання ефективності виконання рішень МКС, особливо в державах, які не визнають його юрисдикцію або не мають достатніх механізмів для імплементації його рішень у внутрішнє законодавство. Вивчення шляхів

подолання цієї проблеми може сприяти підвищенню рівня відповідальності за воєнні злочини та зміцненню міжнародного правопорядку. Також потребує глибшого аналізу питання впливу рішень МКС на процеси перехідного правосуддя в країнах, що виходять зі збройного конфлікту.

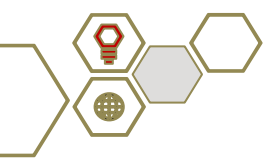
Отже, подальше дослідження вказаних проблем дасть змогу розширити розуміння ролі МКС у формуванні правової системи держав під час збройних конфліктів, а також визначити ефективні механізми взаємодії міжнародного та національного правосуддя для забезпечення справедливості та боротьби з безкарністю.

Незважаючи на значну роль МКС у правовій регуляції збройних конфліктів, низка аспектів залишається невирішеною або недостатньо дослідженою. Серед ключових проблем, що потребують подальшого аналізу, можна виділити такі:

1. Ефективність виконання рішень МКС у державах, які перебувають у збройному конфлікті.
2. Співвідношення між міжнародною юстицією та національними судовими системами.
3. Політичний тиск і вибіркове правосуддя.
4. Вплив рішень МКС на суспільну свідомість та процеси мирного врегулювання.

Вивчення цих аспектів дасть можливість не лише глибше зрозуміти механізми функціонування міжнародного правосуддя під час збройних конфліктів, а й знайти шляхи вдосконалення його впливу на розвиток національних правових систем та міжнародного правопорядку.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є дослідження впливу рішень МКС на розвиток правових систем держав під час збройних конфліктів. Зокрема, наукова робота спрямована на аналіз механізмів імплементації рішень МКС у національне законодавство, оцінювання їхньої ефективності в забезпеченні справедливості та верховенства права, а також

визначення ключових викликів у взаємодії міжнародного та національного правосуддя.

Для досягнення мети передбачено виконання таких завдань:

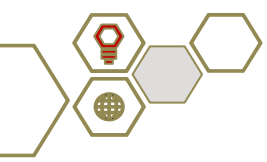
- встановити, які зміни в законодавстві та судовій практиці відбуваються внаслідок здійснення рішень МКС;
- розглянути юридичні та політичні перешкоди, які ускладнюють реалізацію міжнародного правосуддя;
- окреслити способи підвищення ефективності виконання рішень МКС;
- виявити, як рішення МКС впливають на незалежність та функціонування національних судів;
- визначити, чи сприяють рішення МКС мирному врегулюванню конфліктів або, навпаки, можуть їх загострювати.

Результати цього дослідження допоможуть краще зрозуміти роль МКС у збройних конфліктах, сприятимуть вдосконаленню механізмів міжнародного правосуддя та формуванню дієвих підходів до зміцнення правових систем держав у кризових умовах.

Вивчення цього питання є особливо актуальним у контексті сучасних конфліктів, що тривають у різних регіонах світу, та зростаючої потреби в ефективних механізмах міжнародного правосуддя. Глибше розуміння впливу рішень МКС на розвиток національних правових систем дасть змогу сформулювати рекомендації щодо вдосконалення міжнародного кримінального правосуддя та зміцнення верховенства права навіть у кризових умовах.

Виклад основного матеріалу дослідження. Історія міжнародного кримінального права показує, що розслідування та судове переслідування воєнних злочинів є складним і багатогранним процесом, який потребує чітких правових стандартів, незалежності судової влади, ефективних механізмів доказування та гарантування прав потерпілих.

Сучасні міжнародно-правові документи, зокрема Женевські конвенції [10] та Римський статут МКС [11], визначають загальноприйняті принципи

справедливого суду, що повинні бути інтегровані в національні правові системи. Однак практика Європейського суду з прав людини та міжнародних кримінальних трибуналів показує, що питання справедливості судочинства виходить за рамки формальних процедур і охоплює основні принципи неупередженості, рівності сторін та дотримання прав людини.

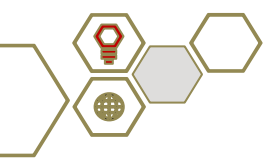
У сучасному світі збройні конфлікти є однією з найбільших загроз міжнародній безпеці, правам людини та верховенству права. В умовах, коли традиційні національні механізми правосуддя часто не здатні забезпечити справедливість і притягнення до відповідальності винних у воєнних злочинах, зростає значення міжнародних судових установ, зокрема МКС.

Ідея регулювання збройних конфліктів на міжнародному рівні виникла як відповідь на збільшення масштабів і жорстокості війн, що супроводжували розвиток людства. Спочатку вона була спрямована на встановлення моральних і правових обмежень, які б мінімізували руйнівні наслідки війни для людей. Уже в давнину деякі цивілізації розробляли правила ведення бойових дій, які мали на меті обмежити насильство щодо мирного населення та захистити полонених.

Проте лише в новітній час виникла потреба у створенні універсальних норм, що виходять за межі національних правових систем. Розвиток зброї масового знищення та формування регулярних армій призвели до значних втрат серед мирних жителів, що викликало моральний і політичний відгук. Це спонукало шукати способи обмеження воєнного насильства.

У відповідь на ці виклики міжнародна спільнота активізувала зусилля щодо дотримання норм гуманітарного права. МКС, створений на основі Римського статуту, займається розглядом справ про воєнні злочини, скоєні в умовах сучасних збройних конфліктів. На цей час Україна також ратифікувала Римський статут та офіційно визнала юрисдикцію МКС для розслідування злочинів, пов'язаних із російською агресією [12].

Важливу роль у фіксації правопорушень, підтримці потерпілих та забезпеченні відповідальності винних відіграють міжнародні організації, такі як

Організація об'єднаних націй (ООН), Організація з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ) та Європейський суд з прав людини (ЄСПЛ) [13].

Сучасні збройні конфлікти зумовлюють потребу подальшої адаптації гуманітарного права, зокрема щодо регулювання використання новітніх технологій у військових діях. До того ж критично важливо зміцнювати механізми імплементації міжнародних норм у національні правові системи, що сприятиме більш ефективному притягненню винних у воєнних злочинах до відповідальності.

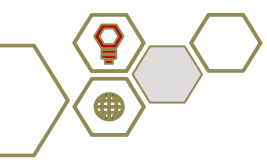
Міжнародний судовий захист жертв воєнних злочинів здійснюють через низку міжнародних інституцій, кожна з яких має свою специфічну компетенцію та сферу юрисдикції.

Ключовим елементом міжнародного правосуддя є МКС, який має юрисдикцію над найсерйознішими злочинами, зокрема геноцидом, воєнними злочинами та злочинами проти людяності. Його діяльність включає:

- проведення розслідувань;
- переслідування та притягнення до відповідальності осіб, винних у міжнародних злочинах;
- забезпечення права потерпілих на участь у судовому процесі та отримання компенсацій через спеціальні фонди.

Міжнародний суд, зі свого боку, займається розглядом міждержавних спорів щодо порушення норм міжнародного права, охоплюючи питання, пов'язані зі збройними конфліктами. Його рішення спрямовані на відновлення порушених прав і встановлення відповідальності держав за скоєні воєнні злочини.

Класифікація збройних конфліктів є актуальним викликом для спеціалістів у сфері міжнародного гуманітарного права та суміжних галузей, таких як міжнародне кримінальне право. Оскільки застосування норм міжнародного гуманітарного права залежить від того, чи має конфлікт міжнародний або неміжнародний характер, важливо точно встановити критерії їх визначення.

До того ж оскільки не всі правові норми поширюються на обидва види конфліктів, слід чітко розмежувати їхні правові особливості. Збройний конфлікт можна вважати таким, що існує, лише якщо він відповідає ознакам міжнародного або неміжнародного збройного конфлікту, а не навпаки.

Класифікація конфліктів впливає на обсяг захисту, що надається відповідно до Міжнародного гуманітарного права, а також визначає юрисдикцію МКС та спеціальних трибуналів, створених Радою Безпеки ООН [14].

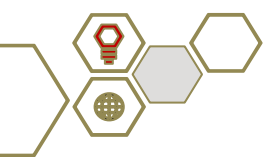
Світова практика виділяє два основних види збройних конфліктів:

- міжнародні збройні конфлікти – це конфлікти, що виникають між державами;

- неміжнародні збройні конфлікти – такі конфлікти відзначаються залученням збройних недержавних груп та держави або двох і більше недержавних збройних груп. Ці зіткнення часто називають громадянськими війнами, оскільки їхні масштаби обмежуються внутрішніми чи внутрішньодержавними конфліктами [15].

Розмежування цих типів конфліктів має велике значення, оскільки правова база, що застосовується, суттєво відрізняється, хоча основні фундаментальні принципи залишаються незмінними. Головна відмінність полягає насамперед у тому, хто є сторонами (суб'єктами) конфлікту. Деякі конфлікти мають комплексний характер і включають обидва типи збройних конфліктів, що потребує окремої систематизації. До ситуацій збройної окупації належать такі, коли частина або вся територія окупована іншою державою. Їх класифікують як міжнародні збройні конфлікти, для регулювання яких у міжнародному праві є спеціальні норми.

Факт збройного конфлікту, а також застосування до нього норм міжнародного гуманітарного права не завжди очевидний на початкових етапах, особливо у випадку неміжнародних збройних конфліктів. Проте деякі міжнародні організації здійснюють моніторинг і відстежують можливість

виникнення або існування конфліктів на глобальному рівні, використовуючи карти та інші засоби [16].

Юрисдикція МКС не поширюється на всі міжнародні злочини, що мають місце у світі. МКС уповноважений переслідувати такі злочини, як геноцид, злочини проти людяності та воєнні злочини лише за певних умов. До таких умов належать:

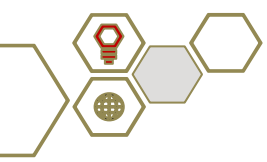
- злочинці, які вчинили ці злочини, мають громадянство однієї з 123 держав, що є сторонами Римського статуту;
- місце скоєння злочинів розташоване на території держав, що є сторонами Римського статуту;
- держави ухвалили рішення про визнання юрисдикції МКС;
- держави звернулися до Ради Безпеки ООН для залучення юрисдикції Суду [17].

МКС надає перевагу судовим розслідуванням на національному рівні стосовно міжнародних злочинів і втручається лише в тих випадках, коли держава не бажає або не має можливості розпочати кримінальне провадження проти осіб, підозрюваних у вчиненні міжнародних злочинів.

Міжнародний суд, зі свого боку, не переслідує окремих осіб, оскільки є органом для вирішення спорів між державами. Він також може видавати консультативні висновки з питань міжнародного права. Суд може визнати державу відповідальною за порушення її зобов'язань у межах міжнародного права, таких як обов'язок запобігати геноциду та карати винних.

Рішення МКС відіграють вирішальну роль у розвитку як міжнародної, так і національної судової практики щодо воєнних злочинів, а саме:

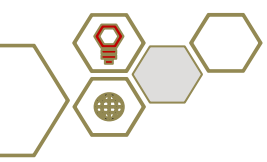
- вироки суду сприяють узгодженню національного законодавства з міжнародними стандартами;
- створення прецедентів у справах, пов'язаних із відповідальністю військових і політичних лідерів, має вплив на зміну підходів до судочинства в країнах, що беруть участь у збройних конфліктах;

- у постконфліктний період рішення МКС укріплюють верховенство права та формують правову культуру, орієнтовану на запобігання майбутнім злочинам [18].

Розглядаючи воєнні злочини в контексті загальної сучасної позиції, їх можна визначити як серйозні порушення міжнародного гуманітарного права, що застосовуються до збройних конфліктів міжнародного та/або неміжнародного характеру та призводять до індивідуальної кримінальної відповідальності за нормами міжнародного кримінального права [13]. Таке визначення, хоч і не є вичерпним, оскільки не показує всіх суттєвих ознак злочинного діяння, що аналізується, може слугувати відправною точкою для концептуального розуміння, його відмежування від інших злочинів та використання в актах міжнародного права. Вчинення воєнних злочинів кваліфікується як за нормами міжнародного гуманітарного права, так і національного кримінального права. Зокрема ст. 438 Кримінального кодексу України (далі - КК) встановлює відповідальність за воєнні злочини, ст. 433 КК – за насильство над населенням у районі воєнних дій, ст. 434 КК- за погане поводження з військовополоненими тощо.

Справедливий суд є основним принципом правової держави, який забезпечує не лише законність, а й легітимність судового процесу. Його важливість особливо виражена в справах про воєнні злочини, які є одними з найсерйозніших порушень міжнародного гуманітарного права і загрожують основам цивілізованого світового порядку. Воєнні злочини завдають не лише непоправної шкоди окремим особам, а й руйнують суспільні та державні інститути, підривають довіру до систем правосуддя та створюють загрозу повторення насильства. Відповідно до Європейської конвенції про незастосування строків давності до злочинів проти людяності та воєнних злочинів кожна Договірна Держава зобов'язується вживати будь-яких необхідних заходів з метою забезпечення незастосування строків давності притягнення до кримінальної відповідальності або виконання вироків у зв'язку

вчиненням злочинів проти людяності та воєнних злочинів настільки, наскільки вони підлягають покаранню відповідно до її внутрішнього права (ст. 1) [19].

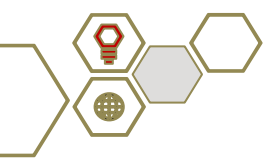
Висновки. Рішення МКС впливають на розвиток правової системи держав під час збройних конфліктів у кількох ключових аспектах: 1) держави змушені вдосконалювати національне законодавство, щоб відповідати нормам міжнародного гуманітарного права та кримінального права. Зокрема, на національному рівні запроваджуються механізми переслідування воєнних злочинців та відбувається гармонізація національного законодавства з міжнародними стандартами; 2) рішення МКС створюють правові прецеденти, які визначають критерії воєнних злочинів, злочинів проти людяності та геноциду.

Зменшується рівень безкарності для осіб, що їх вчинили. Це в цілому призводить до посилення відповідальності за порушення міжнародного гуманітарного права; 3) запобігання вчинення воєнних злочинів, злочинів проти людяності та геноциду; 4) захист прав людини та відшкодування шкоди жертвам.

Міжнародні судові органи, зокрема МКС, володіють широкими повноваженнями, що дає змогу розглядати найсерйозніші злочини незалежно від громадянства обвинувачених. Це відіграє критично важливу роль у ситуаціях, коли національні судові системи не спроможні здійснювати належне правосуддя. МКС є додатковим механізмом судового захисту, який надає потерпілим можливість отримати компенсацію та відновити порушені права тоді, коли внутрішні судові процедури є неефективними.

Однак юрисдикція міжнародних судів має певні обмеження. МКС може розглядати справи лише щодо держав, які є учасниками Римського статуту або добровільно визнали його судочинство. Велика кількість країн, зокрема Російська Федерація, не приєдналися до цього договору, що створює перешкоди для притягнення їхніх громадян до відповідальності.

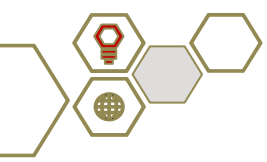
Отже, рішення МКС є важливим чинником у розвитку правової системи держав під час збройних конфліктів. Вони не лише допомагають встановити справедливість та покарати винних, а й мають превентивний вплив, сприяючи

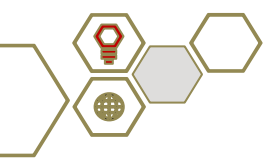
дотриманню міжнародного гуманітарного права. Водночас для підвищення ефективності роботи МКС слід забезпечити тіснішу співпрацю з національними судовими органами, розширювати імплементацію його рішень у внутрішнє законодавство та посилювати механізми примусового виконання судових рішень.

Список використаних джерел

1. Мазуренко В. В. Методологічні підходи П. Є. Казанського до вивчення системи міжнародного права. Конгрес міжнародного та європейського права : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 19 квіт. 2019 р.) Одеса. 2019. С. 117–121.
2. Мартинов А. Ю. Трибунали міжнародні. URL: http://www.history.org.ua/?termin=Trybunaly_mizhnarodni (дата звернення: 11.01.2025)
3. Yanev L. A Janus-faced concept: nuremberg's law on conspiracy vis-a-vis the notion of joint criminal enterprise. *Criminal law forum*. 2015. № 26. Р. 419–456.
4. Bassiouni M. Ch. The subjects of international criminal law. *International criminal law: sources, subjects, and contents* / ed. by M. Cherif Bassiouni. The Netherlands: BRILL., 2008. Vol. I. 1086 p.
5. Гутник В. В. Збройний конфлікт у колишній Югославії: до проблеми правової кваліфікації. *Альманах міжнародного права*. 2018. Вип. 23. С. 160–167.
6. Зелінська Н. А. Міжнародно-правовий механізм інтернаціоналізації кримінального права. *Актуальні проблеми політики*. 2009. Вип. 37. С. 3–9.
7. Сурілова О. О. Злочин екоциду: проблеми міжнародної відповідальності. Європейський вибір України, розвиток науки та національна безпека в реаліях масштабної військової агресії та глобальних викликів XXI століття» (до 25-річчя Національного університету «Одеська юридична академія» та 175-річчя Одеської школи права) : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. Одеса, 2022. Т. 1. С. 390–391.

8. Гнатовський М. Україна та Міжнародний кримінальний суд: конституційний аспект. URL: <https://voxukraine.org/ukraine-and-the-international-criminal-court-a-constitutional-matter-ua> (дата звернення: 11.01.2025).
9. Сулейманова С. Р. Поняття переговорів як способу альтернативного вирішення спорів. Реформування цивільного процесуального права в умовах інтеграційних процесів в Україні : матеріали всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. ім. Ю. С. Червоного (Одеса, 18 грудня 2020 р.) / за заг. ред. Н. Ю. Голубевої. Одеса, 2020. С. 56–58. URL: <https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/0e8582f8-e16f-4195-8369-d57658185b17/content>.
10. Женевська конвенція про поводження з військовополоненими від 12 серпня 1949 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_153#Text (дата звернення 11.01.2025).
11. Римський статут міжнародного кримінального суду від 17.07.1998 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588#Text (дата звернення 11.01.2025).
12. Верховна Рада України ратифікувала Римський статут Міжнародного кримінального суду та поправки до нього. Пресслужба Апарату Верховної Ради України. URL: <https://www.rada.gov.ua/news/razom/252711.html> (дата звернення 11.01.2025).
13. Kostenko O., Zhuravlov D., Dniprov O., Korotiuk O. Metaverse: model criminal code. *Baltic journal of economic studies*. 2023. Vol. 9, № 4. P. 134–147. DOI: <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2023-9-4-134-147>.
14. Рішення Міжнародного суду ООН щодо позову України проти РФ: основні положення та що означає для нашої держави. URL: https://jurliga.ligazakon.net/news/225420_rshennya-mzhnarodnogo-sudu-onn-shchodo-pozovu-ukrani-proti-rf-osnovn-polozhennya-ta-shcho-oznacha-dlya-nasho-derzhavi (дата звернення 11.01.2025).

15. Khobbi Y., Storozhuk I., Svoboda I., Kuzmenko S., Tymchyshyn A. Reforming techniques to combat organized crime in the context in view of securing human rights and freedoms. *Cuestiones Políticas*. 2022. Vol. 40, № 73. DOI: <https://doi.org/10.46398/cuestpol.4073.09>.
16. Tymchyshyn A., Zvonarov O., Mokhonko O., Postryhan V., Popovych O. Application of the method of computer forensic simulation of crimes in the course of an armed conflict. *Cuestiones Políticas*. 2022. Vol. 40, № 75. DOI: <https://doi.org/10.46398/cuestpol.4075.22>.
17. Сулейманова С. Р. Особливості виконання в Україні судових доручень іноземних судів. Правове життя сучасної України : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 17 трав. 2019 р.) / відп. ред. Г. О. Ульянова. Одеса, 2019. Т. 2. С. 610–613. URL: <https://dspace.onua.edu.ua/server/api/core/bitstreams/774bf04c-d9ac-48f3-90da-9f4e5d5533a5/content> (дата звернення 11.01.2025).
18. Наливайко Л. Р., Степаненко К. В. Міжнародне судочинство : навч. посібник. Дніпро : ДДУВС, 2022. 304 с. URL: <https://er.dduvs.edu.ua/handle/123456789/10688> (дата звернення 11.01.2025)
19. Європейська конвенція про незастосування строків давності до злочинів проти людяності та воєнних злочинів. Рада Європи; Конвенція від 25.01.1974. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_125#Text (дата звернення (11.01.2025)).